

DE MYTHIS PLATONICIS

IMPRIMIS

DE NECYIIS.

Inter veteres graecae linguae scriptores, qui ab antiquissimis temporibus lectioni iuventutis litterarum studiosae commendabantur, primum locum dialogi Platonis obtinebant. Quotquot enim viri docti aut ipsi philosophiae laude inclarescere aut plus quam humana sapere voluerunt, ii, litteris ex diuturnis sordibus ad pristinum suum splendorem et dignitatem restitutis, aut suae sapientiae rivulos a perenni illo divinae fere sapientiae fonte derivabant aut, quicunque suae institutioni traditi erant litterarum alumni, eos in iucundissimos Platonis hortos et sanctissima Academiae quasi delubra invitabant. Quod suo iure fecisse videntur homines sapientissimi, non quo adolescentium puerorumve aetatum instruere vellent et fere armare ditissimis reconditae philosophiae Platonicae opibus, veluti idearum doctrina, sed quod orationem Platonis, quem praestantissimum poetam non minus quam suavissimum rerum scriptorem esse sciebant, mirifice allucere iuvenum animos intelligebant et suavitate sua et simplicitate, et puritate vere Attica ita tenere, ut si qui interiorum cum illo contraxissent familiaritatem iuvenes generosiores, illi opera eius de manibus deponere nollent. Admodum autem placere debebat vel mediocri ingenii adolescentibus cum propter alias virtutes, tum propter summum, quo Plato excellit, veritatis studium, in quo omnem verae et genuinae philosophiae rationem et fere vitam esse fatetur. Haec enim est cuiuscunque philosophiae vis et potestas, ut *ἕναρ ἀντ' ἀνείρατος* (Plat. Polit. 278. E.) h. e. ut verum pro viso hominibus existat; eo spectant omnia, ut repudiatis umbris res exquirantur atque mortales e somniorum tenebris in veritatis lucem protracti τὸ ἀεὶ ὄν assequantur et τὴν ὁμοίωσιν τῷ θεῷ. (de Rep. VI. 485. A. X. 613. A.) Equis vero adeo expers humanitatis est, ut ignoret Platonem ab omni aevo celebratum esse non intelligendi solum, sed etiam dicendi gravissimum auctorem et magistrum, h. e. eundem et philosophiae et eloquentiae doctorem. Coniungit enim philosophia Platonica simplicitatem Socraticam cum Pythagorae sublimitate, dialecticorum subtilitatem cum poetarum elegantia et magnificentia¹⁾. Quid igitur mirum,

1) In ihm sprach sich der poetische Charakter der Griechen philosophisch aus. Nur ein so durchaus poetisches Volk konnte einen PLATO hervorbringen. Heeren Ideen T. III. p. 1. in: Histor. Werke T. XV. p. 374.

quod, quemadmodum dicendum sit, cum ab aliis Peripateticis discendum esse ait Cicero, quorum in doctrina atque praeceptis disserendi ratio coniuncta sit cum suavitate dicendi et copia, tum imprimis Platonem omnium, qui unquam scripserunt, eloquentissimum esse iudicat²⁾. Fatetur etiam, se oratorem, si modo sit aut etiam quicumque sit, non ex rhetorum officinis, sed ex Academiae spatiis existisse. (Cic. Orat. 4.) Qua re quum quicumque post Platonis aetatem litterarum laude excelluerunt, veluti Xenophón tum in orationibus, quae e Socratis disciplina fluxerunt, tum in scriptis historicis, et qui eius dotes imitari studuerunt, Ephorus, Arrianus omnia sua Socrati et fere Platoni debere faterentur, tum imprimis Demosthenes totus fere est Socraticus. Neque post eum defuerunt oratores omnium gentium principes, qui ad publice dicendum, ad causam veritatis ac iustitiae propugnandam Platonis lectione multum se profecisse dicerent³⁾. Ubi enim in tota antiquitate inveniatur scriptor, apud quem poesis ita temperata sit philosophandi subtilitate, philosophia poeseos luminibus ita distincta et exornata⁴⁾? Qua re si cui Plató philosophus sublimior

2) Cic. Brut. 31. extr. *Quis enim uberior in dicendo Platone? Jovem sic aiunt philosophi, si Graece loquatur, loqui.* Quod idem dicit Dion. Hal. in *Judicio de Demosth.* XXI. p. 289. ἤδη δὲ τινῶν ἤκουσα ἐγὼ λεγόντων, ὡς, εἰ καὶ παρὰ τοῖς θεοῖς διάλεκτός ἐστιν, ἢ τὸ πᾶν ἀνθρώπων κέρηται γένος, οὐκ ἄλλως ὁ βασιλεὺς ὧν αὐτῶν διαλέγεται Ζεὺς, ἢ ὡς Πλάτων.

3) Vide quae de hac re doctissime disputavit Heusdius in libro optinae frugis pleno: *Initia philosophiae Platonicae* (Traiecti ad Rh. 1831.) Vol. II. P. 1. p. 119. At dicat fortasse aliquis, qui Gorgiam v. c. 527. A. legerit, vituperare Platonem oratores et ridere eos. Sed ita eos ridet, ut Cicero de Orat. I. 11. eum in irridendis oratoribus summum ipsum fuisse oratorem dicat.

4) In Phaedro, ut eum potissimum memorem, quum plurimos memorare possim dialogos, quis non videt philosophari poetam, in Symposio autem quis non audit philosophum canentem et fere vaticinantem. Neque alia de causa, nisi propter summam dicendi copiam et varietatem, qua modo ad poeticam sublimitatem effertur oratio, modo suavissima simplicitate legentium animos delectat, si etiam Platonis dialogos, quippe qui optime post poetarum, imprimis Homeri, lectionem iuvenes animos ad pedestris orationis gravitatem praeparent, puerorum manibus tradi volunt, qui alioquin totam veterum philosophiam, ut puerilia ingenia nimis exercentem vel adeo fatigantem, e scholis pellendam esse censent. Homericorum autem carminum lectione finita non facile alius inveniatur scriptor, qui puriorem praebeat voluptatem et generosiorum. Qua re rectissime Arnoldius in libro recens edito: *Platon's Werke einzeln erklärt und in ihrem Zusammenhange dargestellt.* Berlin 1835. *Erstes Heft.* p. 43. dicit: *Wir wenigstens erinnern uns nicht, wie sehr wir uns auch immer der Gaben der Poesie erfreut haben, bei wiederholtem Lesen eines dichterischen Kunstwerks einen so reinen, tief ergreifenden, nachhaltigen und behaglichen Genuss gehabt zu haben, als bei diesen künstlerisch-philosophischen.* Quid quod Chesterfieldius filio suasit, ut spreto Homero, Anacreonte, aliis intento studio summorum ingeniorum, Platonis, Xenophontis, Thucydidis, Demosthenis opera legat. Quod F. A. Wolfio, egregio magistrorum magistro et ipsi ingeniosissimo Homericorum carminum sospitatori tanti esse visum est, non omnes veteres scriptores classicos esse demonstraturus prudentissimi Britanni verba laudavit. Cf. *F. A. Wolf über Erziehung, Schule, Universität („Consilia scholastica“).* Aus *Wolf's literar. Nachlasse zusammengestellt v. W. Körte.* Quedlinb. 1835. S. 116. N. 23.

videatur aut difficilior, quam qui cum fructu adolescentium lectioni commendetur, quippe qui aegre capiant divini vatis effata, at Plato poeta dignus est, quem summo studio legant et relegant generosioris indolis iuvenes. Atque est profecto poeta. Nam non colloquia scribit, qualia Xenophon e quotidianae vitae usu repetita plurima a Socrate habita esse fingit cum tenuioribus hominibus, sed sunt dramata, ad lepidissimorum minorum, quibus Syracusani imprimis delectabantur, et iucundissimarum Aristophanis fabularum similitudinem summa cum arte expressa et concinnata. Ita enim mimos illos, imprimis Sophronis, aut filii eius, Xenarchi, quos primus Syracusis detulisse dicitur Athenas, in deliciis habebat, ut maior octogenario illos pulvinari suppositos haberet, in quo obdormientis os illud divinum, ut ait Valckenarius, reclinabat ⁵⁾. Aristophanis autem fabulas et tota vita lectitasse et morihundus etiam pervolutasse fertur. Unde fit, ut Platonis dialogi exhibeant humanae vitae imaginem temporumque effigiem, ut virtutes et vitia exprimant, ut egregie depingant iuvenum indoles et studia. Quales sunt apud Euripidem Ion, Hippolytus, Achilles, tales apud Platonem Phaedrus, Alcibiades, Glauco ⁶⁾. Qua re Astius Platonem in Protagora et Phaedro comici, in Phaedone tragici poetae partes sustinuisse dicit et ipsum se, quod in Symposio omnium poetarum esse oportere contendat, praestantissimum tum comœdiarum, tum tragoediarum exhibuisse scriptorem ⁷⁾. Quid quod, quum in Symposio summam facilitatem et festivitatem, in Phaedone, qui omni quamvis flebili tragoedia efficacior est ad doloris misericordiaeque sensus excitandos, maximam animadvertimus gravitatem et affectum, Symposion comoediae, Phaedonem tragoediae finitimum esse nostro iure dicimus. In ipsis enim illis dialogis inveniendis et ad dramatum similitudinem conformandis quam maxime conspicuum fit poeticum Platonis ingenium. Nam dialogus, qui hoc nomine dignus est, quique non vulgare aliquod colloquium

5) Vide *Theocriti, Bionis et Moschi Carmina c. comment. integr. L. C. Valckenarii. Berolini, 1810. Vol. II. p. 9.* et quod paullo ante dicit vir doctissimus: *omnium studiosissime lectitabat Sophronis mimos, sic ut illos in dialogis convenientia cuique personae tribuendo velut exemplar optimum exprimeret imitando.* Eumque ita imitatus est, ut in reprehensionem adeo venerit Athenaei, qui Deipnosoph. XI. 505. B. queritur, e civitate electum esse Homerum και την μιμητικήν ποιήσιν, αυτούς τοὺς διαλόγους μιμητικῶς γράψας, ὧν τῆς ιδέας οὐδ' αὐτὸς εὐρετῆς ἔστιν. Cf. Schlosser *universallhistor. Uebersicht der Gesch. der alten Welt u. ihrer Cultur. T. I. P. 3. p. 273. 278.*: *Jeder Dialog ist eine Art von Drama, jeder hat neben dem philosophischen Zwecke noch einen poetischen, und jede einzelne Person, wie ganze Menschenclassen sind wie in einer Komödie oder Tragödie nach dem Leben gezeichnet, atque Heusdii Init. T. II. P. 1. p. 141.*

6) Addit suis personis, ut alter Homerus, epitheta ornantia eaque perpetua. Phaedrus enim ei est ὁ φιλόκαλος, ὁ φιλόμουσος, ὁ ἐρωτικός, Theaetetus autem ὁ φιλομαθής, ὁ φύσει φιλόσοφος, Socrates in Phaedone ὁ δίκαιος, Parmenides δεινὸς ἅμα αἰδοῖός τε. Quae epitheta iuvenibus Platonicae sapientiae studiosis καλοῖς illis τε και ἀγαθοῖς non poterant non addere stimulos fortissimos. Atque ipse Legg. VII. 817. B. ἡμεῖς δὲ, inquit, τραγωδίας ἐσμέν αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ἔτι καλλίστης ἅμα και ἀριστής.

7) Vide Astium in *Platons Leben u. Schriften p. 157.*

reddit, qua demum alia re diversus est ab inani muliercularum confabulatione, nisi propria illa dramatis natura et ratione, qua subito in medias res inducimur, et ipsi nostris oculis videmus humanissimos viros aut in opacae arboris umbra recubantes, aut in spatiosis Academiae hortis deambulantes, aut cum amicissimo Socrate in carcere consistentes, et audimus ipsum illum sapientissimum magistrum vel de gravissimis rebus leniter sermocinantem, vel festivos iocos iucundissimosque verborum lusus subtilissimis disputationibus admiscentem, et instante etiam tristissima mortis necessitate hilariter colloquentem. Accedit, quod fere ubique quotidiani sermonis, quo quidem elegantiores homines uti solent, gratam negligentiam servat, unde colloquia eius naturalem quandam colorem accipiunt et audientium aures mirifice alliciunt⁸⁾.

Quae quum ita sint, Platonici dialogi formam tamquam optimam de subtilissimis rebus disserendi disputandique exemplar imitati sunt plurimi, qui posteriorum temporum memoria exstiterunt viri elegantioris iudicii, ut Plutarchus in libro de Sera Numinis Vindicta, ut Lucianus, ut Cicero, qui quidem Aristoteleo more se dicere profitetur, nullus vero eum assecutus est: nisi quis Lucianum propterea Platicum genium referre putat, quod divina et humana miscens, risum movet Atheniensium, sed in illa re longe diversus a Platone habendus, qui, quod unum comicorum esse potest, spectat, *ridendo dicere verum* 9).

8) Quid enim communi hominum sermoni propius esse potest, quam iucundissima verborum, quae in Gorgia 523. C. leguntur, negligentia *οἱ κρινόμενοι κρινονται ζώντες γὰρ κρινονται*, et lepidissimus ille verborum lusus, qui est in Rep. X. 614. B. *ἀλλ' οὐ μέντοι σοὶ Ἀλκίβου γε ἀπόλογον ἔρω, ἀλλ' ἀλκίμου ἀνδρός*. Cui demum non placeat Homeridarum lusus, quem suum facit Plato, quo Amor ab hominibus *ἔρως*, a Diis vero *πέρος* vocatur *διὰ πέρου φῦτορ' ἀνάγκην*, qui est in Phaedro 252. B., ubi nunc nemo dubitat, cum Heindorfio et Astio legere *πέρου φῦτορα* pro *πέρου φουον*, quod Suidas habet. Atque in egregia illa de Amoris parentibus narratione, quae legitur in Symp. 203. B., pauper quidem est Amor, quippe *περίαν* matrem habens, sed tamen *πορίζεται* omnia, quippe patrem *πόρον* referens. Multi praeterea, si cui haec non sufficiant, proferri possunt exempla, imprimis e Phaedro, in quo, quum Plato eum scripserit iuvenis, exultat ille et ferocit fluvii instar super ripas effusi; nam molli flumine et temperato et aequabili profluit oratio in Phaedone et in Symposio, quos dialogos senex confecit.

9) Vide Heusdii Init. Tom II. P. 1. p. 140., qui quidem iusto severius de Platone iudicat. Nam magni aestimavit Platonem, quamquam ei huc illuc gloriam suam magnumque nomen invidere visus est. Non ipsum Platonem, sed degeneres sui temporis Platicos acerbe perstrinxit. Vide C. G. Jacobi, viri mihi amicissimi, librum: *Charakteristik Lucian's von Samosata* S. 81. et qui luculentissime de rationibus Luciani et veterum philosophorum disseruit, C. Fr. Hermannum in censura libri illius, quae legitur in: *Allgemeine Schulzeitung* 1832. Nr. 100. 101. Sin autem vir doctissimus Demosthenem vim illam et alacritatem, quibus ita instructae sunt disertissimi hominis orationes, ut eas non legere nobis videamur, sed audiamus oratorem loquentem, interrogantem, respondentem, cohortantem et hauriamus quasi auribus propria divini oratoris verba, uni Platoni debere dicit, vereor ne iusto plus illi tribuisse putandus sit. Fecit enim Demosthenem oratorem natura et vita, formavit ratio et disciplina, accessit postremo Platicorum operum assidua lectio.

Jam vero docte et subtiliter de rebus gravissimis et sanctissimis disputaturus quum, quaecunque ipse, vir divina fere ingenii et acuminis vi instructus, meditando assecutus esset, ea intelligi vellet et percipi mediocrium hominum mentibus, ad imagines et comparationes confugere debebat et allegoriis uti et fabulas tum a se, tum ab aliis inventas in subsidium vocare ¹⁰). Nefas putabat homini de Deo rebusque divinis nisi per metaphoras et imagines loqui vel existimare. Summa igitur cum verecundia mortales adire iubet sanctissimum veritatis templum, cui, ut Aegyptiaco illi templo, inscriptum est: *ἐγὼ εἰμὶ πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὄν καὶ ἐσόμενον καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν.* (Plut. de Isid. et Osir. 354. C.) Verumtamen erant alia, quae accuratius considerata omnium oculis proponenda, alia autem, quae mythorum involucris, veluti nubibus nimium solis splendorem mitigantibus obtegenda esse censebat. Ex hoc genere sunt egregiae illae comparationes, per quas summam hilaritatem aequabiliter diffusam intelligimus de sophista et piscatore, Soph. 221. C. sqq., de arte textoria, Politic. 279. B. sqq., aliae. Huc referendae sunt fabulae ab aliis inventae et ad Platonis usque aetatem propagatae, quas ita in suum usum convertit, ut sensum inde suis placitis accommodatum vel ampliorem et augustiorem, vel interiore et magis reconditum eruerit. In quo simile quid fecisse videtur atque terique illius aetatis philosophi, qui fabulas ab antiquitate traditas pro suo consilio mutarunt, exornarunt, illustrarunt, quemadmodum poetas scenicos easdem varie mutasse et ad suum usum accommodasse scimus. Atque hoc vere a nobis disputari quis est, qui neget, qui diligenter locum Theaetet. 152. D. — 153. D. legerit, ubi praestantissimam Homeri narrationem de torque aureo (Il. VIII., 18), quem ipsum solem esse dicit, ita interpretatur Plato, ut Homerus ipse vix quemquam facturum esse potuit suspicari ¹¹).

Neque, qui postea exstiterunt rerum humanarum et divinarum doctores, sive Socratis et Socraticorum, sive alia qualiacunque exempla secuti, spernebant eiusmodi comparationes et imagines et quasi picturas. Totus enim fere, qui Aristotelis esse dicitur, de Mundo liber, quem aureum libellum vocat Lipsius, eiusmodi imaginibus continetur. Describitur enim summus mundi rector tamquam imperator, qui exercitu instructo et signo pugnae proposito ad arma provolat, vel ut choragus, qui diversas virorum mulierumque voces eorumque sonos et graves et acutos suo modamine ad iucundissimum temperat concentum. (Aristot. de Mundo c. 6. p. 15.) Et

10) Plat. Polit. 277. D. *χαλεπὸν μὴ παραδείγμασι χρωμένον ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαι τι τῶν μειζόνων.*

11) Ne eas quidem fabulas repudiat, quae antiquis temporibus inventae, Sophistarum ingenii auctae atque exornatae in ore vulgi erant, veluti optimam de Prometheo et Epimetheo narrationem, quam a Protagora ad imitationem fabulae Hesiodaeae de Prometheo et Pandora Theog. 535. sqq. confictam Prot. 320. D. non dubitavit suam facere. Cui demum etiam me non monente non statim in mentem venerit egregia Prodicis de Hercule in bivio fabula, a Xenophonte Mem. Socr. II. 1, 21. perquam laudata et praedicata, et a Boettigero magna cum doctrina explicata in libro suo: *Hercules in bivio* (Lips. 1829.) p. 11 — 18.

multo post Maximus Tyrius (Diss. XVI. 299. ed. Steph.) inter Platonis imitatores, qui quidem altero p. Ch. n. saeculo floruerunt, non ultimum locum obtinens praesentem conditionem nostram nocti, mentem autem imperatori milites dormientes Homeri verbis e somno excitanti confert. ¹²⁾ Quid quod Zeno, Eleaticorum philosophorum princeps, non contentus comparationibus, imaginibus, narrationibus ex quotidianae vitae usu repetitis placitis suis aut fidem facere aut lucem clariorem adspargere, ad signa, ad gestus, ad manuum digitorumque vel porrectionem vel contractionem confugiebat ¹³⁾.

Qui imaginum, allegiarum, exemplorum usus in eiusmodi rebus exponendis, quae, quamquam sub sensu cadentes, aegre tamen ab hominibus, quales multi sunt, percipiuntur, quum ab omnibus probetur, tamen in explicandis rebus gravioribus et augustioribus parum aptus Platoni videbatur. Multa enim sunt in philosophia, quae ut mathematicorum inventa argumentando demonstrari non possunt. Atque quum doceat philosophia effugere mundum *δρατὸν* et escendere *εἰς τὸν τόπον ὑπερουράνιον* (Phaedr. 247. C.) ad mundi *νοητοῦ* adspectum, tamen periculum est, ne oculi mortales perstringantur aeterna veritatis luce. Paullatim adsuescunt splendorum rerum et formarum contemplationi post iucundum inanum umbrarum adspectum. Accedit verecundia Platonis non omnia scientis et recte intelligentis, verum suspicantis nonnulla et divina quasi mente augurantis et vaticinantis ¹⁴⁾, de gravissimis autem rebus, v. c. de rerum universitate deque sapientissimo eius auctore, cum summa modestia et non nisi rite imploratis diis deabusque omnibus dicentis ¹⁵⁾.

Eiusmodi autem clariora divinae sapientiae lumina quum mythorum fabularumque integumentis involuta procul esse vellet a magna hominum multitudine, allicere vero et invitare optimos quosque, ut altius evolverent ad divites interioris philosophiae

12) Neque etiam quotquot nostra aetate floruerunt philosophi, sapientissimi aequalium doctores atque magistri, non usi sunt eiusmodi imaginibus. Satis est pro multis Kantii (*Kritik der reinen Vernunft* p. 294. ed. Riga 1787.) insulas mari tempestatibus agitato circumfusas commemorare, non quo caeteris praestantior sit imago vel ingeniosius excogitata, sed quod colorem vere Platonium habet et nescio quam cum illis imaginibus, quibus Plato saepe utitur, similitudinem atque cognationem.

13) Ex hoc genere est lepida visus, assensus, comprehensionis, scientiae denique per manus significatio, quam Cicero Acad. Quaest. II. 47. describit, in qua quidem nescio quid puerile esse videtur. Perinde enim Zeno facere videtur, atque homines in Platonis Cratylo 422. E. sqq., qui quum nec vocem habeant nec linguam, velint tamen cogitata sua declarare et cum aliis communicare, mutorum instar, manibus et capite et reliquo corpore significant, quod sentiunt.

14) Plato de Rep. VII. 517. B. *τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θεῶν τῶν ἄνω τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς ἀνοδὸν τιθεὶς οὐχ ἀμαρτήσσει τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος. θεὸς δὲ που οἶδεν, εἰ ἀληθῆς οὖσα τυγχάνει τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαινεταί.*

15) Plat. Tim. 27. C.

fructus percipiendos ¹⁶⁾, non debuit ille poetarum vestigia premere ¹⁷⁾? non debuit in iis cum condendis, tum mira cum arte exornandis et enarrandis ingenio aliquid dare et poeticae suae indoli indulgere? Poetam vero quum nonnisi ii recte intelligant, qui ipsi aliqua poetica facultate instructi sunt, abiiciant Platonis opera, quicumque tardioris ingenii velocem divini vatis volatum sequi non possunt et omnia eius dicta et effata, quum ipsi humi serpant, humum trahere cupiunt ¹⁸⁾, vel etiam vituperant eum, quod poetico furore actus, quo ipsum *πνεῦμα φέρεται* (de Rep. III. 394. D.), se abripi patitur. Nolunt illi homines aureae mediocritatis studiosi admirari, non intelligentes, omne philosophiae initium ab admiratione et esse et fuisse ¹⁹⁾. Nam qui admiratur, dubitat idem; qui dubitat, se ignorare putat; qui vero ingeniosior est, scire vult quaecumque ignorat; hoc vero est philosophorum; caussis vero rerum recte perceptis id demum efficitur, ut ne quid miremur. Recte igitur Plato in mythis cum inveniendis et enarrandis, tum cum summa rerum arte connectendis et copulandis et ipse poetica laude floret et poetarum, imprimis Homeri, felicissimus celebratur imitator. Quemadmodum enim ipse divini poetae immortalia carmina laudibus effert et Iliadem et Odysseam dramata appellat, (de Rep. III. 394. B.): ita ipse *ὁ ὀμηρικώτατος* philosophus non semper ratiocinatur et docet, sed fingit interdum et canit ²⁰⁾, figmenta autem sua verbis et epithetis ita ornat et amplificat, ut

16) Fuit haec quoque pars veteris illius et ingeniosae sapientiae, uti imaginibus et quasi picturis talibus, quarum suavitate homines ad bene cognoscendum et allicerentur et adiuventur. Sunt verba J. A. Ernestii in prolusione *de antro Platonis* in *A. Matthiae Eloquent. Lat. Exempla*. p. 268.

17) Confer, quae egregie, ut solet, de mythis disputat Crenzerus in: *Symbolik u. Mythol. d. alten Völker T. I.* p. 114. ed. 1810.: *Der Mythos verließ den niedern Boden der Wirklichkeit, erhob sich mit dem Rhythmus der Poesie und ward auf der tragischen Bühne das Mittel idealischer Schöpfungen. Wir dürfen uns daher nicht wundern, daß auch Plato die höchsten Resultate seines Philosophirens im Mythos niederzulegen liebte.* Adde, quod Plutarchus de Genio Socr. 589. F. in Platonis mythis, *summam veritatem dicit attingere poeticam fictionem.* Scripserunt praeterea de mythis Platoniceis: J. A. Eberhardus, philosophus Halensis, in collectione sua: *Vermischte Schriften* S. 220. sqq. et A. Marx in: *Eleutheria oder Freyburg. lit. Blätt.* Vol. 2. p. 167—200. p. 273—306.

18) *Wer sich nicht in jene höhern Regionen nachschwingen kann, wer nicht, was er selber oft mehr ahndete als wufte, in der Hülle der Mythen mit ihm zu ahnden versteht; — der mag viel Gutes und auch manches Wahre über Plato sagen; ihn darzustellen, wie er ist, ihn ganz und gerecht zu würdigen, vermag er nicht.* Verba Heerenii in *Ideen T. III. P. 2.* in *Werke L. XV.* p. 373.

19) Nobilissimum Horatii Epp. I. 6, 1, dictum *nil admirari secanti beati et fieri et esse volebant* homines illi, quamquam Aristoteles *Metaph. 1, 5.* *φιλομάθους* philosophos nominat, *μῦθοι* vero mirabilibus constant. Cf. praeterea Heusdii *Init.* Vol. II. P. 3. p. 72.

20) Post ingeniosam enim Heindorfii interpretationem nobilissimi loci de Rep. III. 398. A. non vereor futurum esse quemquam, qui Homerum a Platone e civitate eiectum esse putet. Locus enim a viris doctis perperam intellectus, in quo etiam Astium ironiam quandam suspi-

Homerum ipsum canentem divinaeque lyrae chordas docta manu pulsantem audire nobis videamur. Praeclara est in eiusmodi locis verborum magnificentia, imaginum splendor, dicendi copia cum descriptionis quadam ubertate et ἀκριβείᾳ coniuncta ²¹). Poetico furore agitatus non facile intra fines sola mente constitutos continetur, sed in campum apertum lactus excurrit et huc illuc vagatus aegre temperat cursum audacem ²²).

Quum autem homines et poetam esse Platonem et poetarum imitatore intellexissent, dici vix potest, quanta sedulitate fontes perquirere coeperint, ex quibus philosophorum princeps ornamenta sua poetica hauserit. Neque satis habebant Homero, vel Pindaro, vel Tragicis, vel denique Orphicis vatibus sua vindicare, sed quem poetam quisque eorum maxime amabat, ab eo plurimum Platonem accepisse

catum esse miror, non Homerum vituperat, sed malos Homeri imitatores. Neque adversatur huic sententiae Cic. Tusc. Quaest. II, 11.

21) Huic omnia accurate describendi et quasi depingendi studio, quod maxime epicorum poetarum est, insularum, ab aëre circumfusarum, in propinquitate terrae continentis sitarum, commemorationem attribuendam esse censeo. Nam ipsius illius splendidioris et purioris terrae adumbratio Platonis consilio satis esse potuit: quamquam Graeci et ipsi insulas incolentes terra continenti descripta insularum quoque mentionem fieri oportere putabant. Neque quisquam desiderabit in superiori illa Deorum sede, quodcumque ad vitae usum utile, nedum necessarium esse possit. Quid quod huc pertinere videtur diligentia vere epica, qua in Gorgia 526. C. D. iudices inter defunctos ius dicentes describit, quorum duo Rhadamanthus et Aeacus virgas (ad similitudinem iudicum Atheniensium, cf. Wachsmuth *Hellen. Alterthumskunde Th. 2. Abth. 1. p. 315.*) manibus tenentes adstant, Minos vero solio sedet aureumque sceptrum gestat, quippe quem iam Ulysses viderit *χρῦσεον σκήπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν*. Od. XI. 567. Fuerunt tamen doctissimi viri siue poetico sensu imbuti, v. c. Heindorfius, qui hunc locum Platone indignum esse censerent. Cf. *Plat. Dial. Sel. ed. Stallbaum. Vol. II. Sect. 1. p. 264.* At non cogitabant, esse epicorum poetarum, quoscumque in scenam producerent aut Deos, aut heroas, aut denique homines, hoc modo describere. Et maior quoque est sedentis Minois dignitas atque maiestas, qui τὰ πρῶτα ἔχων reliquorum iudicum sententias aut ratas habet aut tollit. Obversabatur fortasse Platoni simulacrum Jovis solio sedentis, quale a Phidia Homericum Jovem auro et ebore exprimere conanti formatum erat.

22) Quae accurata epicorum poetarum imitatio quum in omnibus fere locis mythicis conspiciatur, cavendum est, ne nimis urgeamus epitheta quae dicuntur ornantia. Quemadmodum enim Homeri epitheta qui posterioribus temporibus vivebant homines non ad unguem interpretabantur eorumque grammaticam explicationem, quam ipsi ne norant quidem, doctorum virorum disquisitionibus relinquebant, satis habentes amplam quandam nec satis certam et accuratam notionem adiungere οὐλοῦ δειρῶ, μερόπεσσι βροτοῖσιν, aliis, in quibus interpretandis praestantissimorum et veterum et recentiorum Grammaticorum ingenia desudarunt, ita Plato quoque omnia sua ad unguem intelligi noluit. Qua re, ut hoc utar, satis erat in loco Phaedon. 113. C., ubi Plato de colore quarti fluvii, Stygii dicti, agit, quem οἶον ὁ χρυαρός fuisse dicit, de obscuro aliquo colore, doloris tristitiaeque signo, cogitare, non autem, quod Fischerus fecit, de coeli marisve aut gemmarum aut pretiosorum lapidum colore docte disputare.

contendebat ²³). In sequiore aetate erant etiam philosophi, qui mythorum inventionem et usum ad res, quae vulgi intelligentiam excedere videbantur, si non subtiliter explicandas, at indicandas valde vituperarent. Ridebant illi Platonis commenta, civitates Platonicas, leges Platonicas, amorem denique Platonicum, ut inania aegrotantium somnia et vanas poetarum fictiones parvi facientes. Vix enim aliter fieri potuit, quam ut homines, qui toti fere erant in ratiocinando, concludendo, demonstrando, non intelligerent Platonem, utpote non multo sudore littus arantem, sed relictis huius mundi vaporibus in purum aetherem et ad beatas Deorum immortalium sedes perniciousis alis evolantem. Hoc imprimis faciebant, quotquot posteriorum temporum philosophi ab aurea Platonis aetate, qua si non poetis ducibus, at philosophis interpretibus Dii inter homines versabantur, longe remoti et Graecarum Romanarumque litterarum expertes Platonem aeque atque universos poetas contemnebant ²⁴).

Quod si in iis mythis, qui faciliores sunt ad intelligendum, factum esse dolemus, mirarine debemus idem in maioribus et gravioribus accidisse? Qui autem graviores sunt, quam qui de animarum post hanc vitam statu agunt, qui pulchriores, qui denique magis poetarum ingeniis exornati? Ex antiquissimis enim temporibus quum homines de statu post hanc vitam futuro cogitare coepissent, docebant oportere animas corporibus relictis longa et diuturna itinera suscipere et multa variorum animantium corpora induere. Quod quum iam ex Orphei poesi repetendum esse censeat Creuzerus, placuit id omnibus omnium temporum poetis atque philosophis. Sic Pindarus Olymp. II. 23. animas non nisi ter vitae cursu pie et honeste peracto exploratas ad beatorum insulas pervenire canit. Similia tradit Virgilius Aen. VI. 735., reliquos enumerare longum est ²⁵). Quam notionem qui postea floruerunt philosophi non exornarunt, sed accuratius descripserunt subtiliusque de ea disputarunt ²⁶).

23) Sic Origenes adv. Celsum VII. p. 715. Platonem in descriptione superioris terrae pretiosis lapidibus splendidae, quae est in Phaedone 110. E., Jesaiam prophetam, et ipsum vatem divino spiritu afflatum, imitari voluisse dicit. Cf. *Platonis Phaed. ed. Wyttenbach. p. 307.*

24) Neque soli homines indocti vituperabant, quod non intelligebant, sed etiam Aristoteles, qui Platonem quodammodo poetarum sublimitatem magis affectasse, quam philosophorum subtilitatem secutum esse sciebat, principem philosophorum de ideis disserentem dicit *κενολογείν και μεταφορὰς λέγειν ποιητικάς*. Aristot. *Metaph. I. 23.* Quem contra bene intellexit Cicero (de Invent. II. 1.) si quidem difficillimum illum, ab Aristotele non satis perceptum de ideis locum in incundissima narratione de Helenae imagine ad quinque formosissimarum, quae apud Crotoniatis essent, virginum exemplum exprimenda repetere voluisse iudicandus est: non intellexit Seneca, qui Epist. 58, 15—18., quid sit *παράδειγμα*, et quid intersit inter illud et Platonis *ιδέα* et *εἶδος* non satis percepit.

25) Tractavit nuper nobilissimam Platonis de animarum migratione doctrinam Ferd. Deycksius in libello scholastico a. 1834. Confluentibus edito, et *Platonis de migratione animarum doctrina* inscripto.

26) Vide Creuzerum in: *Symbolik u. Mythol. Vol. III. p. 469. ed. 1812.* Plotini (Enn. IV. 8.) verba repetentem, qui quidem subtiliorem *μετεσωμάτωσιν* et crassiorem esse dicit, qua-

Totius autem doctrinae de animarum migratione fons et principium ex arcana Pythagoraeorum disciplina deducendum est ²⁷⁾. Qui altius eam repetere volunt, ii vel in Indorum patriam pedem referre debent. Quae autem quum omnibus temporibus gravissima visa sit, non potuit illa non exornari et amplificari optimis et praeclarissimis mythis, augeri eximia verborum, imaginum et quasi picturarum magnificentia, exsplendescere denique vividissimis coloribus ex ingenio vere poetico profusis. Dicuntur vero illi mythi praeunte Olympiodoro *νεκνύται*. Quae quidem quum primum inter reliquos mythos Platonicos locum recte obtinere existimantur, qui de iis copiosius agere, et quid simile habeant, quid intersit inter eas, accuratius exposuerit, is quod operae pretium sit fecisse iudicandus est. Quod onus quum senserim quam sit grave, si meis humeris imposui, hoc non propterea feci, quod nova quaedam et fere inaudita me allaturum esse sciebam: sed sperabam fore, ut mea qualicunque opella discipuli nostri, quorum commodis et utilitati maxime serviendum erat, ad frugiferam Platoniorum dialogorum lectionem adducerentur ²⁸⁾.

Sunt autem tres imprimis Platonis de inferis fabulae, in Phaedone 107. D. sqq., in Gorgia 523. A. sqq., de Rep. X. 614. ad finem.

Nobilissimus est Phaedonis locus, cuius ratio fere haec est:

Homines aut pie et sancte vixerunt, aut male et improbe, aut mediocriter. Qui mediocriter vixerunt (*οἱ μέσως βεβιωχότες* 113. D.) h. e. qui neque insigniter improbi, neque eximie sancti et probi fuerunt, in Acherusiam paludem feruntur ²⁹⁾, eorum quae prave fecerunt poenas soluturi, recte vero et honeste factorum praemia accepturi. Qui prave et impie vixerunt, in loca Tartari inferiora, *εἰς τὸ τῆς τίσεως καὶ δίκης δεσμωτήριον* Gorg. 523. B., quae et *φρουρά* dicitur 525. A., abiiciuntur,

tenus animae aut in subtiliora corpora et leviora ferantur, aut crassioribus includantur. Verbum *μετεγσωμάτωσις* pro vulgato *μετεμψύχωσις* ab ipso Plotino inventum est, quod una anima in plura corpora animantia devertere, non plures animae in uno corpore domicilium habere cogitandae sint.

27) Maximam inter Orphicorum vatum mysteria et Pythagoraeorum philosophorum commenta esse similitudinem cum alii animadverterunt, tum Astius *de Vita et Script. Platonis* p. 158. In iisdem enim rebus eorundem verborum usus, v. c. *κάθαρσις, ἐν φρουρῇ εἶναι*, simillimum. Quod quidem Cicero Cat. Mai. 20. perperam *in praesidio et statione esse* vertit: est enim de carcere intelligendum; quemadmodum ipse Tusc. Disp. I. 31. Socratem negat vincula rupisse et e custodia aufugisse, sed eum exiisse dicit, evocatum a numine, ut a magistratu vel ab aliqua legitima potestate, vinculisque solutum.

28) De necyis cum multa disputata sint a viris doctis, dolemus tamen Augustum Arnoldium, qui eximio ingenii acumine et iudicandi subtilitate singulorum dialogorum descriptionem accurate exposuit, in iis interpretandis iusto breviorum fuisse lectoresque ad futuram operis sui continuationem ablegasse. Cf. *I. L. p.* 119. *nota* 8, p. 129. *nota* 18. De obscuritate *νεκνύων* copiose disputat Heynius in Excursu XIII., Virg. Aen. VI. addito, p. 906.

29) *Πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέρουτα*. Verbum *πορεύεσθαι* sollemne de animarum in ius vocatarum profectio. Sic quoque Gorg. 524. A. ultimum hominum iter *πορεία* dicitur, accuratius de Rep. X. 615. A. *ἡ ὑπὸ γῆς πορεία* appellata.

unde nullus reditus ³⁰⁾. Quo tristissimo munere fungitur non ὁ ἐκάστον δαίμων ³¹⁾, qui in ius vocat clientem sibi traditum 107. D., qui idem est ὁ προστεταγμένος δαίμων, 108. B., sed ἡ προσήκουσα μοῖρα, iubente necessitate, qua certis quibusdam temporum spatiis praeterlapsis ad debitam habitationem animae ducuntur ³²⁾. Qui autem ita peccaverunt, ut atrocia quidem commiserint, sanabilia tamen, et quos poenitet vitae anteactae, eos undae fluctuantes semper et aestuantes evomunt, et aut in Cocytum, aut in Pyriphlegethontem proiiciunt. Quorum iterum duplex genus est: qui graviora commiserunt, veluti οἱ πατραλοῖται καὶ οἱ μητραλοῖται, Pyriphlegethonte abripiuntur ³³⁾, qui minora, ut οἱ ἀνδρόφονοι, Cocyto feruntur. Atque hi ad paludem Acherusiam delapsi porrectis manibus flebilique voce supplices precantur, ut sibi in lacum receptis maculas a vitis conceptas abluere liceat. Qua venia ab iis, quibus vim attulerant, accepta a malis liberantur, non impetrata autem emergendi e palude potestate, denuo abrepti in Tartarum anno praeterlapso novum cursum inchoant ³⁴⁾. Qui vero egregie vixerunt, ad puras evolant sedes et supernas illas regiones petunt, ubi omnia illustriora sunt et pulchriora. Horum autem genus aliquod prae ceteris excellit, eorum scilicet, qui philosophiae ope animum a corporis contagione avocarunt, a quibuscumque sordibus humanis purgarunt, et, ut Platonis in Phaedro verbis utamur, ἀνακύντουσι εἰς τὸ ὄντως ὄν ³⁵⁾. Hi ad pulchriora et splendidiora efferuntur domicilia, quae non facile est describere.

30) Similiter Gorg. 525. C. οἱ τὰ ἔσχατα ἡδικοκότες καὶ ἀνίατοι γενόμενοι atrocissimas poenas luunt τὸν αἰὲ χρόνον. Idem statuunt alii quoque philosophi in necyis suis, v. c. Aeschines qui dicitur in Axiocho 21.

31) Summ quemque habere daemona sententia erat per totam antiquitatem propagata. Cf. Heindorf. ad Phaedon. 107. D.

32) Neque tamen Ἀνάγκη littera maiuscula scribendum erat, suadentibus Forstero et Fischero, qui fortasse memores erant Ἀνάγκης de Rep. X. 617. E. verba facientis, quod ad Phaed. 295. recte observante Stallbaumio post Wyttienbachium vel propter verbum φέρεσθαι fieri non potest: nihil aliud enim illud ἔπ' ἀνάγκης, nisi quod 114. A. est τοῦτους δὲ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη. Qui Plutarchum de Sera Num. Vindicta p. 91. ed. Wyttienb. legerant et Adrasteam meminere Jovis et Necessitatis filiam esse, facile eo adduci potuerunt, ut hoc quoque loco diram Necessitatem numen aliquod divinum esse vellent. Est enim apud Plutarchum Ἀνάγκη, quae apud Platonem ἡ εἰμαρμένη. Quin etiam Parmenides ap. Stobaeum Phys. 10. Ἀνάγκην et Δίκην eandem esse vult. Astius vero, quum in libro suo de Platonis Vita et Scr. p. 153. ita disputet, bis ihr die Nothwendigkeit die für sie bestimmte Wohnung anweist, ἔπ' Ἀνάγκης legisse videtur.

33) Cf. de hac pietatis religione et de discrimine inter improborum hominum pravitates constituto Kuhn ad Pausan. X. 28. p. 866.

34) His autem solis a iudicibus poena infligitur, αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐπιγίθνη. 114. B. Quamquam enim ad unum omnes defuncti iudicium subeunt, neque quisquam est, qui illius auctoritatem infringere audeat, (nam vel οἱ καλῶς καὶ δότως βιώσαντες non possunt non διαδικάζεσθαι, quod est diiudicandum esse et diiudicatum se praeberere 113. D.) indices tamen suffragia ferre et sententias dicere audimus non nisi de iis, de quibus, plurane bene an male fecerint, ambigitur.

35) Hoc emergere quasi ex palude, cuius tardis undis oppressae delitescunt animae, atque evolare

Quae omnia quum egregie disputata esse videantur, tamen in illa descriptione loci inveniuntur, ubi philosophus obscuritatem narrationi suae data opera affudisse, aut quidquid in ea esse potest incerti vel ambigui, tollere noluisse iudicandus est. Nam quid statuis de loco Phaed. 107. D., ubi Daemon animas, quas aliquando sortitus erat, εἰς δὴ τινα τόπον, in locum nescio quem abducere dicitur. Plato enim, qui non multo post tenebrosa Tartari loca et fabulosas Inferorum habitationes tanta arte describit, non potuit ille hunc quoque locum accuratius definire, poeticis luminibus exornare et legentium quasi oculis proponere? Voluit igitur mythorum narratores, quales omni aetate exstiterunt, imitari, qui aliquando aliquem aut regem aut heroa vixisse tradunt³⁶⁾. Amat Plato ut ad incertum tempus referre, quae quo tempore facta sint aut omnino nescit, aut scire nihil curat, sic quoque incertis auctoribus tribuere ea omnia, quorum causae et rationes in obscuro latent, vel quorum argumenta probabilia afferre non potest. Ita Phaed. 108. C. ὑπό τινος se aut audivisse aut persuasum habuisse dicit, qualis et quanta sit terra; nam suam sententiam, et quae sibi probabilia visa sunt, dicit, nullum autem habet suae narrationis auctorem³⁷⁾. Atque qui Phaed. 108. C. τινὲς χρόνοι dicuntur, sunt certa quaedam tempora, sed non satis accurate descripta; sunt enim περίοδοι χρόνου πολλοὶ καὶ μακροί. Neque aliter intelligendi sunt εἰμασμένοι τινὲς χρόνοι Phaed. 113. A., quibus praeterlapsis animae in nova animantium corpora migrant.

Tota vero, quae est in Phaedone, ultimarum rerum descriptio nescio quo modo suaviter afficit legentium animos. Socrates enim moribundus solatium quaerit et certissima immortalitatis spe super imperfectam et tristem humanae vitae conditionem elatus delectatur ad aspectu mortis et exhilaratur melioris vitae et iucundioris mundi laetissima expectatione. Ab iniquis accusatoribus pessimisque iudicibus e vita pulsus patriam iustitiae quaerit. Quam quum e terra ad astra escendisse intellexerit, ipse

ad sedes superiores frequentatur apud veteres. Nam praeterquam quod egregius Platonis locus de vera terrae superficie et de aethere cum aere comparato exprimitur a Luciano de Sacrif. 8. Vol. III. p. 81. ed. Lehm., ipse ille Lucianus Icaromen. 4. Vol. VII. p. 6. ed. Lehm. illud ἀνακύπτειν esse ἀναβλέπειν dicit, ἀνακύπτειν τε καὶ εἰς τὸ πᾶν ἀναβλέπειν ἐπειρώμην. Purarum enim animarum patria aether est, impurae autem et ad huius mundi voluptates propensae amant humida loca, propterea a sequioris aetatis philosophis Ναιῖδες νόμφαι dictae. Creuzer *Symbol. u. Mythol. T. III. p. 452.*

36) Similiter non multo post 108. C. εἰ δὴ τινες χρόνοι γέγονται. Comparat Heindorfius οἰχίσσομαι ἀπιῶν εἰς μακάρων δὴ τινες εὐδαιμονίας 115. D., εἰσάγειν τὸν βουλούμενον οἷς ἐξεστίν. εἰς δὴ τι δικαστήριον. Polit. 299. C. Caeterum simili ratione de Rep. III. 411. E. Deorum aliquis hominibus musicam dedit.

37) Perinde est, utrum l. l. ὑπό τινος πέπεισμαι an πέπυσμαι legatur; nam ambigitur de lectione. Accedit vero ad argumenta, quibus Wytttenbachius p. 295. suae edit. et Stallbaum. ad h. l. lectionem πέπεισμαι defendunt, quod infra 108. E. Plato πέπεισμαι aperte dicit. Eadem de causa ex loco Phaedonis 109. A. veram philosophi sententiam, quae sit terra et qualis, volvaturne circa se ipsam, an quiescat suo loco, non facile eruitur.

quoque ex huius vitae tenebris ad splendidissimas Deorum immortalium sedes evolare cupit ³⁸⁾.

Sequitur mythus, qui est in Gorgia inde a 523. A. usque ad 527. A.

Ad iudicium egregie descriptum et ante oculos nostros positum nullo duce vocantur animae. Quae quum ipsae se diiudicandas praebuerint, in duas classes distribuuntur, eorum, qui bene vixerunt, οἱ δίκαιως τὸν βίον διελθόντες καὶ δότως, qui ad perpetuam felicitatem in beatorum insulis percipiendam mittuntur, atque eorum, qui pravi fuerunt et improbi, οἱ ἀδίκως καὶ ἀθέως βεβιωκότες, Gorg. 523. B., qui gravissimis suppliciis traduntur. Atque qui prave vixerunt, ii aut sanabilia peccata commiserunt, ἴασιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι, aut insanabilia, οἱ τὰ ἔσχατα ἠδικηκότες καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα ἀνίκατοι γενόμενοι, 525. C.

Quae quum fere simili ratione disputata videantur, atque in Phaedone, ethicam tamen, quae in Gorgia est, animadvertendam esse arbitror supremi iudicii vim et potestatem. Nam qui poenis afficiuntur, aut ipsi emendantur et purgantur a vitiorum sordibus, aut aliis sua proponunt exempla, ut si non ipsi, alii tamen ad meliorem frugem redeant ³⁹⁾. Suspensi enim sunt in Orci carceribus, ut recens eo delatis suorum suppliciorum suaeque calamitatis praebeant adspectum; tristissima autem est tyrannorum et potentissimorum quorumque magistratuum conditio. Tam paucos scilicet Plato bonos et honestos homines esse dicit in eorum numero, qui magistratibus fungantur aut publica negotia gerant, ut unius Aristidis, hominis privati, nomen, quippe cuius fama non solum apud Athenienses celebrata sit, verum etiam ad reliquos Graecos diffusa, omni laude ornandum et decorandum esse existimet.

Humanae pravitatis iudices constituit Aeacum, Rhadamanthum, Minoa ⁴⁰⁾, sanctissimos hominum monitores vitiorumque castigatores eosdemque suppliciis peccatoribus

38) Atque in ea re egregia illa et a multis observata coniunctio dicam an diversitas posita est Phaedonis cum Euthyphrone, Apologia et Critone, quod Socrates in Phaedone a fragilitatis infirmitatisque humanae vinculis solutus immortalitatis sensu iam in hac vita frui et divinae suae reipublicae civis factus esse videtur, in his autem dialogis pulcherrimam vitae suae terrestri exhibet imaginem. In Euthyphrone enim praefationis causa quale fuerit accusationis argumentum, qui iudices, qualis demum Socrates ipse sapientiae magister accurate exponitur; in Apologia Socratem et ipsum se et philosophiam suam, ut civium mores corrigentem, castigantem, emendantem defendere audimus; in Critone autem talem sese exhibet civem, quales qui in quacunque civitate vivunt esse oportet omnes, omnia potius vel iniquissima et crudelissima subiturum, quam facturum quidquam, quod contra leges sit. Cf. Arnold. l. l. p. 105.

39) Haec Socratis sententia aliis quoque locis a Platone laudatur, v. c. de Legg. IX. 854. D. Protag. 324. A.

40) In enumerandis ac recensendis iudicibus Plato parum sibi constans. Quum enim hoc loco tres esse iudices affirmet, quorum suam cuique attribuit provinciam iudicandique potestatem, in Apol. Socr. 41. A. quartum addit Triptolemum, Eleusiniis mysteriis celebratum una cum magna heroum, qui pie sancteque vixerunt, multitudine. Quod cur fecerit, vix dici potest, nisi quis Platonem communi Atheniensium opinioni de summa Triptolemi dignitate indulgere

infligendis ipsos illos et alios quoque emendare cupientes; tum iudicio nos adesse iubet, supremo illi, quod apud Aegyptios de mortuis habebatur simillimo ⁴¹⁾, sed ad mores et consuetudines Atheniensium conformato ⁴²⁾, et, quo maior inde fides acce-

voluisse arbitratur. Qui quum agros colere et semina spargere docuisset ideoque omnis societatis humanae auctor exstitisset et princeps, qualis in Eleusiniis mysteriis colebatur, leges quoque tulisse ferebatur, unde *Θεσμοφύρος* dictus est. Qui autem homines per agros fusos ac dispersos unum in locum congregavit eosque legibus ferendis ex feritate ad mansuetudinem et iustitiam traduxit, quique ipse, sive Deus fuit, sive ab homine natus, primus virtute et consilio praestanti exstitit, (Cic. pr. Sextio 42, 91.) nonne is divinis illis iudicibus recte adiungebatur? Triptolemus autem in summo honore erat apud Athenienses, Cereris deliciae, qui agros arare docuerit, leges tulerit morumque disciplinam condiderit. Creuzer *Symbol. T. IV.* p. 113. Alii alia de supremi iudicii iudicibus deque eorum dignitate et auctoritate referunt, ut Pind. Ol. II. 137. Virg. Aen. VI. 432. 566. Horat. Od. IV. 18. Stat. Theb. VIII. 28. Lucian. Dial. Mort. XX. Unde fit, ut de duobus tribusve iudicibus apud inferos constitutis ne Creuzerus quidem, ingeniosissimus mythorum interpres, certi quid se afferre posse fatetur l. l. T. IV. p. 114. De Aegyptiaca nominis Rhadamanthi, fratris Minois, origine, de qua Zoëga *de Obelisc.* p. 296. suspicatur, recte dubitatur.

41) Mythus de iudicibus apud inferos ius exercentibus aliter tractatur ab Homero, aliter post Homerum. Homerus enim Od. XI. 568. fingit quidem Minoa iudicia apud inferos exercentem, sed illa ipsa iudicia eorumque rationem non describit. Verum quemadmodum sua quemque negotia, quibus in vita delectabatur, post mortem quoque tractantem facit, alios feras venantes, alios proelia et certamina bellica conserentes, ita quoque Minoa, iustissimum et peritissimum inter mortales iudicem, inferorum quoque iudiciis praeesse voluit. Rhadamantho autem Od. IV. 564. ut pio heroi, non ut homini iudicandi subtilitate et morum innocentia conspicuo in Elysio vivere contigit. At apud Pindarum Ol. II. 75. ed. Dissen. *βουλαῖς ἐν ὄρθαις Ῥαδαμάνθου δὲ παντὶ ἔχει Κρόνος ἔιστον ἀπὸ πάρεδρον* Rhadamanthus assidet ut summus heroum *Ἑλληνοδίκας* Saturno regum more iudicium exercenti. Apud Virgilium vero Aen. VI. 431—433. Minos tamquam Romanus factus Romani iudicis partes sustinet. Index quaestionis sedet in tribunali et sortitur iudices; vocantur rei, docentur crimina, feruntur denique auditis litigantium orationibus sententiae. Rhadamanthus autem Virg. Aen. VI. 566. non iudex constitutus est in Tartaro aut magistratus quaestionem habens, sed Triumvirorum Capitalium, qui apud Romanos fuerunt, munere fungitur, sententias exsequitur, supplicia sumit, tormenta adhibet. Imperatoris autem Romani cognitionem exhibet Statius Theb. VIII. 21.

42) Nullus equidem dubito, quin Socrates supremi illius et sanctissimi iudicii formam ad sui temporis iudiciorum similitudinem descripserit. Nam non possumus, si Rhadamanthum legimus iudicem constitutum fuisse eorum, qui ex Asia venirent, Aeacum autem eorum, qui in Europa essent, non cogitare de arbitris a civitate Atheniensium publice constitutis, (*δαιτηταὶ κληρωτοί*, qui non commutandi sunt cum *δαιτηταῖς αἰρετοῖς*, de quibus Hudtwalckerus in libro *de Diactet.* p. 156 sqq. agit, a quorum sententiis nulla erat provocatio), viris vitae innocentia morumque integritate conspicuis, quinquaginta vel sexaginta annos natis, civium voluntate causas dirimere iussis, *τῆ ἐσθύνη* obnoxiiis. Hi ut Aeacus et Rhadamanthus *ἐν τῷ λειμῶνι* vel *ἐν τῇ τριόδῳ*, locis publicis, veluti in templis responsa dabant. Atque ut Aeacus nonnisi Europaeos homines, Rhadamanthus Asiaticos in iudicio adesse iubebat, ita Atheniensium *δαιτηταὶ* nonnisi tribulium suorum causas decernebant. Quadraginta erant arbitri, quaterni ex singulis tribubus constituti. (Ulp. 172. A. ad Demosth. adv.

deret narrationi, Homericis coloribus expresso, quem et primum huius mythi inventorem laudat Gorg. 523. A. 525. D. et ipsum loquentem facit 526. D. Poenae enim gravissimae vel etiam atrocissima supplicia tamquam optima remedia adhibenda sunt animis prava valetudine laborantibus, quarum aliae periuriis aegrae sunt, aliae mendaciis et omni adulationis genere contortae, aliae superbia elatae, aliae denique luxuria et intemperantia et omnibus libidinibus diffluentes Gorg. 525. A. Atque profecto opus erat severitate. Tanta enim erat apud Athenienses iudiciorum perversitas, ut qui atrocissima commisissent, hoc ita se facturos fuisse confiderent, ut nemo eos in iudicium vocare auderet, vel in iudicium adducti iudices se nacturos esse sperarent, quorum suffragiis facile a criminibus liberarentur. De qua re notissimus est locus apud Xenoph. Mem. S. IV. 4. 21. *τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔτιοι παραβαίνοντες διαφεύγουσι τὸ δίκην δίδοναι, οἱ μὲν λανθάνοντες, οἱ δὲ βιάζόμενοι.* Quem quum suae aetatis morem esse intellexisset, Plato de Rep. II. 424. *ἀλλὰ δὴ τοὺς θεοὺς οὔτε λανθάνειν, οὔτε βιάσασθαι δυνατόν* affirmat. Quis autem non meminit, Erinnyas apud Soph. Elect. 1380. ed. Herm. *ἀφύκτους κύνεας* dici. Magis ad rem facit Plutarchus, qui neque magnorum quemquam neque parvorum, qui quidem male vixerunt, supremum iudicium effugere posse pronunciat de Sera Num. Vindict. p. 90. ed. Wyttenb.

Cuius severitatis documenta quis non videt in gravissima Calliclis allocutione 526. D., ut nihil dicam de eo, quod 522. A. se non fabulam fingere, sed quae vere

Midiam 542, 15. ex emendat. Herald: *ἦσαν δὲ τετραράχοντα, τέσσαρες κατ' ἐκάστην φυλὴν.* Tanta mihi haec Atheniensium arbitrorum et Socratici iudicii similitudo esse videtur, ut Platonem Apol. Socr. 41. A. Triptoleum quartum iudicem Triumviris illis propterea addidisse suspicer, quod quatuor fuerunt ex singulis tribubus arbitri. Accedit quod utrique iudices, tum Iovis illi filii, tum Atheniensium arbitri et causas cognoscebant, et sententias ferebant, audiebant verò non nisi reos ipsos. Orationes enim in arbitrorum consessu non magis habitae esse videntur, quam in supremo illo iudicio, nulla publice collocata clepsidra, nulli cum reis venisse amici sordidati. Cf. Hudtwalcker l. l. p. 81. n. 24. Neque hoc praetermittendum est, quod teste Poll. VIII. 10. (126) antiquissimis temporibus nulla causa coram iudicibus agi potuit, nisi quae ad Diaetetas delata erat. Omnium igitur causarum arbitri erant. Vide Hefsterum in libro: *Die athen. Gerichtsverfassung*, p. 277. Quum autem causarum a *κληρωτῶς διαιτηταῖς* diiudicatarum nova disceptatio institui potuerit coram solitis iudicibus, quod *ἐφεῖναι εἰς τὸ δικαστήριον* dicebatur, defunctorum quoque res iterum cognoscit (*ἐπιδιακρίνει*) Minos (cf. Wachsmuth *Hellen. Alterthumsk. Th. II. Abth. 1. p. 311. 317. 338. 347.* Hefster l. l. p. 280.), cui hanc ultimam iudicandi potestatem pater tribuit tamquam *πρεσβεία*. Atque hoc quidem ex imitatione Atheniensium. Erant enim *τὰ πρεσβεία* ea hereditatis pars, quae patre ita iubente filio natu maximo obtingebat praeter eam partem, quam reliqui filii accipiebant. Erant *τὰ πρεσβεία* genus *δορεῶν*, quarum quibuscumque volebant per testamentum largiendarum patres familias habebant potestatem. (Wachsmuth l. l. p. 219. et quem ille laudat Demosth. pro Phorm. in Or. Att. ed. Bekker T. V. p. 219, 34.) Exhibet igitur Plato Iovis optimum et sanctissimum filium summa caritate prosequentis praeclearam imaginem.

sint enarrare expressis verbis dicit ⁴³). Atque hoc ita Diis postremae aetatis hominum fata regentibus institutum esse ait 523. A., Homeri Il. XIV. 187. auctoritate. Quibus quo maior fides accedat, mittit Sisyphum, mittit Tantalum, gravissimas poenas apud inferos luentes, ne quis eum non vera narrare, sed fabulas fingere dicat, sed Archelaum nominat, Macedoniae regem, 525. D., quippe qui quum improbe vixerit pessimeque civitatem gubernarit, non possit non gravissimis affligi suppliciis ⁴⁴).

Accedit, quod in ipsis poenis eadem est ethica vis et potestas. Nam gravissima est Socratis sententia, qua beatum esse negat qui iniuste agat, adeoque contendat miserum esse, qui iniuste faciat ita ut poenas luat, sed multo miseriorem illum, qui, quum improbe et iniuste fecerit, nullam solvat male factorum poenam. Gorg. 472. E. Atque ad eandem sententiam longa interposita argumentatione 507. D. redit et id imprimis curandum esse censet, ut repressa et fracta cupiditatum vi, qui iuste recteque vivere velit, temperantiam sequatur, intemperantiam autem fugiat quam possit maxime. Primum autem eo enitendum esse, ut ne opus sit castigatione; si vero utilis esse videatur aut cognato, aut homini privato, aut reipublicae admonitio quaedam, ut iniungatur poena et castigetur ille, qui beatus esse vult ⁴⁵).

Cur autem tanta gravitate descriptum sit a Platone supremum illud iudicium, facile intelligimus, si, quod consilium ille in Gorgia litteris consignando secutus sit, apud animos nostros reputaverimus. Quum enim alias de levitate Atheniensium

43) De discrimine *μῦθου* et *λόγου* disputavit Wyttenb. ad Plut. librum de Sera Num. Vind. p. 82. Quum Plato in Phaedone 110. B. commemorato externo terrae habitu infera loca describere aggrediens *μῦθου* mentionem faciat, ea omnia, quae praecesserunt, non *μῦθου*, sed *λόγου* esse vult. cf. Phaed. ed. Wyttenb. p. 303. *Λόγοι* igitur propius ad verum et ad historiae fidem accedunt. Sic Plato Gorg. 522. E. narrationem de regno Saturni inter tres filios partito et de summo defunctorum iudicio non *μῦθου*, sed *λόγου* nominat. Similiter in Gorgia se non *μῦθου*, sed *λόγου* proferre ita sibi persuasit, ut 524. B. *ἐκ τούτων τῶν λόγων* mortem nihil esse, nisi separationem animae a corpore sequi arbitretur. Addendi denique sunt, quos C. G. Jacob laudavit ad Luciani Toxarin p. 148.

44) Archelai mentio propterea iniecta multaque illa per totum dialogum contra reges iniustosque tyrannos opprobria ea de causa facta esse videntur, ut Plato liberet se a suspitione, captare se regum tyrannorumque amicitiam, in quam suspitionem apud imperitam multitudinem venerat. Vide de hac re Schleiermacherum in vernacula Platonis interpretatione Tom. II. Vol. I. p. 22.

45) Quo maior fuit hominis, dum in vita erat, negligentia in purganda anima a vitiorum maculis terrestrisque corporis contaminatione, eo graviora instabant apud inferos supplicia, aut igne, aut aqua, aut aëre luenda. Quod iuste et aequè constitutum est. Contemperat enim lustrationes in hac vita sibi oblatas, repudiaverat remedia animae corporis contagione aegrotanti adhibenda. Praebantur autem illa remedia in mysteriis Atheniensium (Phaed. 69. C.) imprimis in Lenaeis. Creuzer *Symbol. T. III. P. 472. p. 333. n. 44.* Servius ad Virg. Aen. VI. 740. Confer praeterea, quae Heynius in *Observ. ad Hom. Il. XV. 18. T. II. P. 2. p. 9.* annotavit, Virgilio in hoc genere poenae describendo fortasse ante oculos fuisse antiquissimum poenae genus, quale apparet ex Hesiod. Theog. 521. Hom. Od. XXII. 173. Atque etiam conferre iuvat Virg. Aen. VIII. 669. Laudantur mysteria a Cicerone de Legg. II. 14.

vanoque gloriae studio, quo post praeclaras victorias de Persarum regibus reportatas elati et coeco quodam furore abrepti nullam fere exteram gentem prae se aestimarent, domi autem, spreta iustitia, temperantia, moderatione iniustitiae, licentiae omnibusque cupiditatibus indulgere coepissent, vehementer questus esset (Gorg. 513—518.) civisque ab industria ad ignaviam et desidiam avocari doleret (Gorg. 515. E. sqq.), egregium aliquod iustitiae innocentiaeque exemplum in Triumviris illis ad ius dicendum a summo Jove constitutis proponere voluit. Non opus enim esse ostendit in tanta optimorum virorum integritate et sanctitate inani artis oratoriae ostentatione vel vana verborum cum arte compositorum titillatione; praeclusas habere illos iudices aures nec audire quidquam, sed videre eos et inspicere naturam animarum, quae detractis involucris omnibus et integumentis nudae ad ipsorum tribunal deducerentur⁴⁶⁾. Atque quo gravius Callicles, quum non amplius habeat, quo confugiat callidus interlocutor, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος ἄρχειν καὶ πλεὸν ἔχειν oportere contendit, eo gravius quoque Socrates illorum hominum perversitatem vituperat, qui iustitiae adversari, iniustitiam autem defendere homine sapienti et philosopho dignum esse putant. Nam si qui omni pudoris et pudicitiae sensu extincto publice quorumlibet vitiorum duces sese et magistros profitentur, eosque demum bonos et beatos praedicant, qui libidinibus suis effrenatis indulgent, quod iudicium de istiusmodi hominibus haberi potest atrocius, quae graviora ipsis infligi supplicia. (Gorg. 491. C.) Et quum Socrate e vita sublato multi essent, qui tristissimam optimi et sapientissimi viri fortunam deplorarent, eumque nulla lege sceleratorum iudicium sententiis condemnatum esse clamarent, iudices finxit Plato tales, quales esse debent omnes, quales quidem illa aetate erant perpauci. Praeterea quum Socratem ea de causa venenum bibere iussum esse dicerent multi e rhetoribus et sophistis, quod contempta sua ipsorum arte, semper ludibrio ab ipso habita, dicendi copia et eloquentia defendi noluisset, illos ipsos in sapientissimorum Triumvirorum iudicium vocat praestantissimus Socraticae disciplinae alumnus, quippe quorum gratia nequaquam captaretur ab iis, qui dicendi aliquam facultatem consecuti esse sibi viderentur.

Caeterum, quae in Phaedone est dicendi copia orationisque ubertas, eandem in Gorgia esse apparet. Nam nostris quidem oculis improborum corpora vulneribus lacerata, deturpata ulceribus, notata cicatricibus et vibicibus videmus, videmus pessimam conditionem animarum, quarum aliae claudae sunt, aliae surdae, videmus denique gravissimorum iudicum tribunalia, ad quae detractis vitiorum involucris nudae rapiuntur animae. Tum simili quadam ratione in Gorgia et Phaedone viam sibi facit princeps philosophorum ad describendum, qualis post hanc vitam futurus sit animarum status. In utroque enim dialogo quum habeat, quod de iniustitia hominum et pessimo eorum optima quaeque in lutum detrahendi studio queratur, atque

46) Nudos iudices de nudis animabus iudicare sententia tota antiquitate pervulgata. Nam praeterquam quod Plutarchus de Sera Num. Vind. p. 92. 93. ed. Wyttenb. locum Platonis ad unguem fere expressit, plurimi, v. c. Lucianus Catapl. 645. 24. (T. III. p. 219. ed. Lehm.) suos rivulos ex uberrimo illius fonte derivarunt.

timidi et ignavi hominis esse contendat, omnia perpeti vel tristissima et indignissima, modo ut in vita maneat, circumspicit, unde solatium veniat tantae miseriae. Quod quum in hac terra nullum esse intelligat, quo melius confugiat ex hac iniustitiae patria, quam in aeternam iustitiae sedem Deorumque immortalium consortium⁴⁷⁾.

Tertius locus est in Libro X. de Republica 614. usque ad finem.

Er quidam Armenius ab inferis locis, ubi animarum iudicio adstiterat, humanae vitae redditus, animas proborum dextrorsum ad coelum, improborum sinistrorsum ad Orcum in istis anterioribus ipsorum partibus certis quibusdam signis missas esse narrat, peccatorum decuplam soluturas poenam, benefactorum decupla accepturas praemia. Iter deinde illis mille annorum per decem periodos centenorum annorum descriptum suscipiendum esse, quo rite peracto nova inchoanda sit vita. Quam quum ipsae sortiri iubeantur a Parcis, summa opus esse prudentia; eligere plurimas eandem, qua antea usae sint, vitam, certe similem. Sic Orpheus cygni speciem induisse, Thamyris lusciniæ, Aiace factum esse leonem, Agamemnonem aquilam, Ulyssem autem delituisse sub ignobilis hominis forma. Sed optimam et felicissimam eorum sortem esse, qui recte philosophati sint. Quemadmodum autem in Phaedone terram describit, qualis profecto est, ita in hoc dialogo verum coeli habitum atque naturam depingit. In qua descriptione manifesta sunt Pythagoricae sapientiae vestigia, cum qua, dum Syracusis vivebat hospes et saepe in Italiam devertebat, interiorem contraxerat familiaritatem⁴⁸⁾.

Alia praeterea leguntur tum Orientalium, tum Pythagoraeorum philosophemata. Orientales enim gentes probos credunt ad coelum ascendere, pravos vero ad inferos deferri. Itaque prudenter quum orientalium populorum sententias de statu defunctorum proferre vellet, hominem e Pamphylia ortum narrantem facit et Aridaei, qui urbis Pamphyliæ gubernacula tenuerat, calamitosam sortem describentem fingit.

47) Nonnulla, quae in Phaedone obiter attinguntur, in Gorgia accuratius descripta leguntur. In Phaedone enim defunctorum animae perveniunt *εις τὸν τόπον οὗ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει* 113. D., in Gorgia 524. A. autem ille ipse locus *ὁ λειμών* dicitur, *ἢ τρίσδος ἔξ ἧς φέρετον τὴν ὁδὴν κτλ.*, in quo prato animas alias sedes petentes septem dies commorari fingit de Rep. X. 616. B., qui alibi campus veritatis dicitur, quippe in quo *ψεύσασθαι ἀμίχανον*. Atque illud pratum 614. C. minus accurate dicitur esse *τόπος τις δαιμόνιος*, qui tamen locus, cum 614. E. *ὁ λειμών* dicatur, ut locus celeberrimus omnibusque satis notus designatur. Praeterea corpora defunctorum, ut mortuorum umbrae et simulacra, ad eorum corporum, quibus in vita fruebantur similitudinem descripta, et, *ἐπὶ τινα χρόνον* saltem, pristinam humani corporis imaginem ita exhibentia, ut qui comam nutritivisset in vita, eius etiam umbra *κομῆτης* esset (Gorg. 524. C.), multum abhorrent a puriori Socratis in Phaedone descriptione, ubi animae loquuntur quidem, et orant, et alta trahentes suspiria precantur, corpora autem conspicienda nulla praebent. Atque in hac quoque re Homerum imitatur, apud quem, qui ad inferos descendunt, cognoscunt ii primo ad aspectum defunctorum umbras cum iisque colloquuntur.

48) Quae cum aliorum sententia, tum imprimis Duumvirorum fuit egregie de Platone meritorum, Astii in libro: *de Vita et Scr. Plat. p. 354 sqq.* et Stallbaumii in *Prolegg. ad Plat. Rempublicam p. LXF.* Quae vero illi coeli terraeque descriptioni offusae inveniuntur nebulae, eae non nisi ab iis dispelli possunt, qui, quidquid obscuri est in Pythagorae de mundo eiusque ordine doctrina, explicare valebunt.

Atque quum Politiam post itinera in Siciliam suscepta scriptam esse constet, sub imagine Aridaei, qui easdem partes agit, quas in Gorgia Archelaus, Dionysii Syracusanorum tyranni ingenium expressum esse nulla est dubitatio. Ab Oriente denique inventae sunt illae per animantia corpora migrationes, in quibus Plato parum sibi constans est ⁴⁹⁾. Quid quod eo fortasse referri potest nimis subtilis eorum quoque commemoratio, qui statim ac nati sunt, decessere, aut breve tempus vivere. De Rep. X. 615. C. ⁵⁰⁾.

Reliqua, quae ad ornatum externum pertinent, non minus ingeniose inventa sunt, quam pulchre et copiose enarrata. Adsunt viri ignei, gurgitum, inter quos iudicum tribunalia collocata, custodes, qui corripunt eos, quibus nefas est adire superas Deorum sedes, et abducunt eos, aut manibus pedibusque constrictos maleque habitos abiiciunt humum, ut sint *παράδειγματα*. Ad haec exemplaria, quae in Gorgia quoque locum suum habent, saepe redit philosophus, in ea re summo opere laudandus. Nam quicumque extiterunt priscis temporibus sapientissimi legum latores clarissimique civitatum conditores, ut Lycurgus, ut Solon, ut Charondas et Zaleucus, non satis habebant, externam quandam civium utilitatem tueri eorumque securitati prospicere et incolumitati, sed politica prudentia cum doctrina morali virtutisque disciplina coniuncta, ad quam vix quidquam exemplis efficacius esse potest, felicitatis et in hac vita et post mortem etiam adipiscendae auctores fieri volebant. Praeterea in his quoque Platonem Pythagoricae sapientiae alumnum fuisse apparet. Sirenes enim singulis orbibus (de Rep. X. 617. B.) tributae, quum suam quaeque vocem emittat, omnes vero octo unum efficiant concentum, quis non videt Pythagorae octochordon musicum, quod harmoniae octo coeli sphaerarum respondet, repetitum esse a Platone, sed ornatum, sed amplificatum, sed ad Socratis amicorum, h. e. elegantiorum hominum iudicium accommodatum ⁵¹⁾. Quid autem est, quod pulchrius excogitari vel splendidius describi possit, quod quidem Plato ex suis ditissimis copiis addidit, quam Necessitatis filias, candidis vestibus indutas, vittis capita cinctas, accincentes Sirenum concentui res quae sunt, quae fuerunt, quaeque futurae sunt.

Iam vero quum hoc reliquum sit, ut demonstramus, quo vinculo mythus, qui est in Republica, cum totius operis Platonici descriptione cohaereat, non opus est veterem illam controversiam de vero Platoni in Politia scribenda consilio atque

49) Sic quoque Virgilius Aen. VI. 748. 749., qui Platonem fere expressit:

Has omnis, ubi mille rotam volvere per annos,
Lethaeum ad fluvium deus evocat agmine magno.

Quo seriores sunt poetae, eo longior fit migratio. Pindarus apud Platonem (Menon p. 81. B.) novem annos constituit (Cf. Pindari Thren. 4, 2. et Dissen ad h. l. Vol. II. p. 651.); at Ol. II. 68. ed. Dissen. animas vita humana ter egregie peracta ad Beatorum insulam mittit. Cf. Phaedr. 249. A. Silius Ital. XIII. 558. Virgilii annos in lustra mutavit.

50) Ex certissima coniectura Stallbaumii cum Astio *ἀποθανόντων* post *γενομένων* excidisse suspicantis.
51) Amabant enim Pythagoraei placita sua imaginibus et formulis e re musica aut ex mathematicis disciplinis repetitis exprimere, ut qui etiam virtutem harmoniam appellabant Diog. Laert. VIII. 33. Ast. de Vita p. 163.

ratione, agitatum illam nostra quoque aetate ab omnibus Platonicae philosophiae interpretibus atque enarratoribus renovare. Nam si veteres fere omnes de optimo civitatis statu in his libris disputari censebant, non defuerunt, qui post doctas Morgesternii de Platonis Republica commentationes Halis 1794 editas, in quibus ille iustitiam universamque virtutis naturam a Platone descriptam esse exposuit, postque elegantissimam Schleiermacheri, qui nostrae aetatis *ὁ πλατωνικότατος* recte habetur, interpretationem vernaculam, qui tota disputatione omnia ad utilitatem iustae atque honestae vitae ita referri opinatur, ut, quaecunque eo non pertinere videantur, ea a summo operis consilio aliena iudicanda sint, unanimi totius fere antiquitatis consensui adversarentur. Mirifice autem in constituenda vera huius *νεκρίας* ratione adiuvamur, si utroque consilio inter se coniuncto et arcte copulato Platonem id imprimis egisse censemus, ut notionem iustitiae, reliquarum virtutum, sapientiae, fortitudinis, temperantiae matris atque genitricis, exhibere voluerit, qualis in hominum vita tum publica, tum privata adeoque in civitate, quae si non iustissima est, non potest esse optima atque perfecta, conspicua fieri debeat. Si quis vero miratur, quod investigata optima civitatis ratione, de singulorum hominum virtute et perversitate aut praemiis ornanda, aut poenis castiganda disputatio instituitur, is virtutis disciplinam a politica doctrina avelli non posse considerabit. Atque vereor ne esse possit civitas bene instituta, quae non sit honorum civium. Nam non ex arboribus vel saxis nascuntur et conformantur respúblicae, inquit Plato, verum ex moribus eorum, qui in civitatibus vivunt⁵²). Quis denique non videt, totum librum, qui a laudanda iustitia initium habuit, commode ita finiri, ut quemadmodum illa honoribus et praemiis ornatur, iniustitia contra dedecore et poenis afficiatur, splendidissimo doceatur mytho eoque ita comparato, ut Eri, quae ipse viderit et audierit, narranti, nullam non possint habere fidem, quicumque audiendis eiusmodi aut philosophorum narrationibus aut poetarum fabulis adsueverant.

At Plato, ut in Gorgia, ita in hoc quoque politicae exordio nimis severus alicui videri potest, ne dicam crudelis. Sed cogitet ille, precor, miseram et perturbatam, quae tum erat, reipublicae Atheniensis conditionem. Tantam enim nationis Sophistarum sapientiam venditantium et rhetorum, multitudinis gratiam adulandi arte aucupantium, auctoritatem fuisse legimus, ut depravata et perversa omni recti et honesti notione, quippe qui de unaquaque re in utramque partem se disputare posse affirmarent, quod sibi placeret, virtutem, quod ipsi improbarent, vitium esse clamarent. Aegrotanti igitur et a pessimo hominum non nisi lucri studio ductorum male habitae civitati graviora adhibenda erant remedia. Nam quid peius, quid perniciosius cogitari potest, quam homines, qui iniustitiam multum valere dicant ad bene beateque vivendum, iustitiam vero et ipsam esse generosam stultitiam (*γενναίαν εὐθείαν*) et iustissimo cuique maxime nocituram. De Rep. I. 343. C. 348. D. II. 358. C. Quem tristissimum reipublicae statum tanto dolore deplorat tantaque vituperat acerbitate, ut, qui ab omnibus Athe-

52) De Rep. VIII. 544. D. ἢ οἶει ἐκ θνητῶς ποθεῖν ἢ ἐκ πέτρης τὰς πολιτείας γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῶν ἡθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν;

niensibus optimi reipublicae cives celebrabantur et heroum fere numero adiungebantur, Miltiades, Cimon, Pericles, ut ne eos quidem saluti civitatis recte consuluisse (Gorg. 516. D.) et non prodesse, sed obesse plurimum eiusmodi civitatum gubernatores dicat Gorg. 517. B., nihil curans aequalium de summis viris opinionem, ex quibus Isocrates (*περὶ ζεύγ.* p. 352.) Periclem omnium iudicio et prudentissimum, et iustissimum, et sapientissimum fuisse dicit⁵³). Quocirca cum optimi cuiusque civis esset adversari pestiferis illorum hominum opinionibus, Plato quoque cupiditatem illorum incorrupta supremi iudicii sanctitate reprimendam, libidines illorum gravissima divinorum iudicium auctoritate coercendas esse censebat. Quam autem virili aetate, postquam multorum aliorum opinionibus cognitis suas sententias animo explicatas argumentisque confirmatas habuit, libros de Republica conscripserit atque in iis conscribendis e superioribus dialogis alia in memoriam revocarit, alia amplificarit, alia confirmarit, quod optimum et certissimum de rebus post mortem futuris sibi visum sit, id in hoc reipublicae exordio expressisse existimandus est.

Iam vero reliquum est, ut, quaecumque Plato statuerit de ultimis hominum rebus deque supremo defunctorum animarum iudicio quantum fieri potuit accurate enarratis et inter se comparatis, ea quoque universa recenseamus, quae de vera terrae coelique natura disputationibus suis addidit. Veteres notiones, quas nos quidem abstractas appellare solemus, non satis habentes solis mentibus percipere, sed cupientes suis oculis eas quasi intueri et contemplari, omnibus, quae cogitatione fingeant, corporum quasdam quasi species et simulacra attribuentes, animis migrantibus et aut ad superas sedes evolantibus, aut ad infera loca detrusis certum cursum praecipere et viam docere debebant. Quis enim Erem prodigiosam in Beatorum patriam profectionem narrantem audivisset, nisi idem, viae ambagibus itinerisque laboribus et locorum situ accurate expositis, verbis suis fidem fecisset. Hic enim poetarum mos erat, post immortalia Homeri carmina ab ipsis ad antiquissimos veterum historiarum enarratores translatus. Quid igitur mirum, quod philosophi quoque ad poetarum exemplaria miraculosas animarum migrationes spectantium oculis quasi subiicere, locorumque, quae peragrandae essent, situm, montium altitudines vel vallium declivia, vel pratorum amoenitates, vel fluviorum huc illuc decurrentium strepitus, vel speluncarum tenebras, vel denique Tartari tristitiam et deformitatem describebant. Premebant in eiusmodi descriptionibus veterum philosophorum vestigia, non ita quidem, ut eadem iisdem verbis redderent, aut unum semper eundemque poetam praecedentem sequerentur, sed priscae aetatis commenta suis consiliis adhibentes modo hunc eligebant ducem atque magistrum, modo illum.

53) Nihil igitur mirum, quod, rebus Atheniensium ita desperatis, optimi cives suae patriae taedio capti aliorum populorum, imprimis Lacedaemoniorum, instituta laudare coeperunt, non quo meliora illa omnia haberent, sed quod, quidquid apud ipsos erat pravi et perversi, bene intelligebant. Quo factum est, ut cum alii, tum imprimis Xenophon et Plato in suspensionem τοῦ λεκτοῦ ζεύγ. venirent. De qua re vide, si tanti est, Schleiermacherum in Praefatione in vernaculam Gorgiae interpretationem T. II. Vol. I. p. 21. 22. Neque tamen defuerunt, qui nimis tristem ac lugubrem reipublicae conditionem a Platone descriptam esse existimarent et sapientissimum hominem pessimum civem esse contenderent. Vide Arnoldium I. I. Fascicul. I. p. 43.

Quas vero Plāto necyis suis verae terrae verique coeli adiunxit descriptiones, eae, quamquam a consilio vaticinantis quasi poetae absona non sunt, verum optime cum totius operis consilio cohaerent, ad futuram animarum defunctorum sortem aut felicem atque beatam, aut tristem et miseram certius constituendam nihil faciunt, verum gravissimae sunt ad fidem Platonicae narrationi comparandam. Horum autem mythorum duplex ratio est. Alii enim res terrestres et coelestes describunt, quales sunt, et quasi geographici esse videntur, ut in Phaedone descriptio eorum, quae in superis terrae regionibus sunt, vel in Republica rerum coelestium in beatiore mundo expositio, alii autem narrant, quod fit, et historici sunt, v. c. ipsae illae *νεκρῶν*. Utrumque genus ita interdum iunctum reperitur, ut ab altero ad alterum transitus fiat, veluti Phaed. 112. E., ubi, finita illa tristissima imae terrae descriptione, post quattuor fluminum apud inferos labentium et *αἰώρας* (Phaed. 111. E.), qua omnia terrestria moveri dicuntur, commemorationem animus ad Acherontis ripas deducitur. Neutiquam autem illis mythis, quos geographicos esse diximus, ea est adhibenda diligentia, ut omnia aut calamo picta, aut coloribus expressa et ut in tabula quadam geographica descripta velimus. In his imprimis philosophorum poeta ingenio indulget, nec ubique poeticae, quam dicunt, veritatis memor, furore poetico se abripi patitur ultra fines a ratione constitutos. Non multi enim erunt, qui Platonem terram inferam describentem tristemque et horridam Orci imaginem exhibentem sequi valeant recteque eum intelligant⁵⁴). Ita enim e veteribus existimavit Aristoteles Metereol. II. 2., e recentioribus praeter alios multos Stallbaumius ad Platonis locum Phaedonis 111. D.⁵⁵). Neque alia ratio

- 54) Heynius in Excursu IX. ad Virg. Aen. VI. 296 sqq. edito (Tom. II. p. 892.) iubens fatetur, se Platonem, quamvis sine ulla dubitatione vetustiorum Theologorum, v. c. Hesiodi Theog. 140., vel quicumque primus versus Hesiodo Theog. 807 — 819. attribui solitos cecinit, inventa exhibentem, non intelligere nec notionem satis claram talis locorum situs habere. Virgilium autem in sua inferorum descriptione tum Homerum, tum Platonem secutum esse, quis non videt. Caeterum accuratam ignotae illius terrae descriptionem parum curabant veteres. In Axiocho verbi causa, altero dialogo Socratico, qui sub Aeschinis nomine circumfertur, sub finem est aliqua in describendis fluviis, qui Platonis regna adituris traiciendi sunt, diversitas.
- 55) Vix enim quisquam praeter Wyttenbachium in editione Phaedonis p. 309. et, quem secutus esse videtur, Olympiodorum Cod. I. p. 157. Platoni nimiae diligentiae gratias habebit, quam in describendis aut latioribus et profundioribus, aut profundioribus iisque angustioribus, aut latioribus et minus profundis cavitatibus vel lacunis nostrae terrae exhibet. Quid quod Wyttenbachio, quartum secessuum vel anfractuum genus, brevium scilicet illorum eorundemque angustorum desideranti, ne satis quidem diligens esse videtur. Verumtamen eodem Wyttenbachio iudicante quatuor in diversas partes labentium fluviorum descriptio nimis difficilis est et implicita. Platonem ita describentem in Aristotelis reprehensionem venisse supra diximus, qui I. I. τὸ δ' ἐν τῷ Φαιδῶνι γεγραμμένον περὶ τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάσσης ἀδύνατον εἶναι apertis verbis dicit. Nemo autem dubitabit calculum adiciere Stallbaumio cum Heindorfio τὸ γέσμα αὐτῶν pro αὐτοῦς emendantī. Nam quod Wyttenb. I. I. de usu Atticorum pronomen αὐτῶς abundanter nomini praegresso addentium dicit, id exemplo e Xenoph. Cyrop. I. 3. 15. petito vereor ut omnibus probetur; αὐτῶ enim illo loco nomen τῶ πάσης nimis remotum cum vi repetit. Verum dubito ubique Platonem recte intellectum esse ab Aristotele. Locum enim Phaed. 111. D. de fluviis e Tartaro prorumpentibus iisdemque rursus in eun-

est eorum, quae de altero honorum et piorum patria in Lib. X. de Rep. narrat ⁵⁶). Nonnumquam Plato ipse desperat se recte describere verbisque exprimere posse mythicorum locorum rationem et naturam. Hoc ingenue fatetur de coelestibus Beatorum sedibus, *ὡς οὔτε ἠάδιον δηλώσαι οὔτε ὁ χρόνος ἴκανος ἐν τῷ παρόντι*. Phaed. 114. C. Itaque non vult indubitata fidem adhiberi mythicis suis narrationibus. Tantam enim esse dicit naturae humanae fragilitatem humanorumque oculorum caecitatem, ut non omnia adspiciamus qualia sint, et ut pro rebus ipsis rerum umbris contenti esse debeamus. Neque ipsum tanto operi se idoneum futurum esse fatetur (*καὶ ἐγὼ οὐδ' ἂν οἶός τε εἶην* Phaed. 108. D.), pro certo vero confirmare, omnia ita se habere, quemadmodum ipse ea descriperit, prudentis viri esse negat (*οὐ πρόπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρά* 114. D.) At vero opus esse dicit homine dignum esingere cogitatione, quidquid ratiocinando assequi difficile sit ⁵⁷). Haec descriptionis obscuritas aut sponte nata aut data opera narrationi affusa multorum variorumque commentorum mater facta est et genitrix. Prout enim quisque doctior esse et plura intelligere sibi videbatur, aut plura in Platonis verbis inveniebat, aut originem eorum altius repetebat. Fuerunt igitur, qui quattuor illa flumina ex Orphicis fabulis deducerent ⁵⁸), Platonemque alterum quendam Orphea esse vellent, ut Olympiodorus, aut ea quattuor elementis accommodarent, ut Proclus, qui quamquam Platonem ab Homero descriptionis suae prima stamina accepisse probe sciens tamen, ut est hominum sapientia, flumina illa non solum accurate distribuit per sedes inferas, et singulos ad singulas orbis terrarum regiones undas suas volvere iubet, verum etiam varias animi humani vires et affectiones fluviorum illorum specie et imagine designari putat ⁵⁹).

Verum non est, quod ex orientalium populorum religionibus omnia, quae Platonis sunt, derivemus aut ab Ionicorum vel Pythagoraeorum philosophorum principis philosophiae universam sapientiam repetamus. Plurima enim aut notissimis Homeri mythis mythicisque descriptionibus superstruxit, aut ex ditissimis divini vatis opibus suorum inventorum argumenta sumpsit, quod vix dici potest, quantum fecerit ad fidem suarum opinionum et augendam et corroborandam. Ex eo genere est Tartari descriptio, quam non a se inventam, sed ab Homero acceptam declarat, usus ipsius Homeri verbis ll. VIII. 14.

dem se immittentibus Aristoteles ita interpretatur, ut inde res eruat prorsus sibi repugnantes, id quod Wyttenb. p. 314. et Stallbaumius ad h. l. viderunt.

56) Scio equidem, de omnibus, quae in illa descriptione obscuriora esse possunt et ad intelligendum difficiliora tum Astium in Commentariis, tum Schleiermacherum in annotationibus, tum Boeckhium in libro peculiari de Platon. Systemate Coelest. Globor. disputavisse et egregie disputavisse; vereor tamen ut in expediendis loci difficultatibus omnium assensum ferant viri doctissimi.

57) Phaed. 114. C. *καλὸν γὰρ τὸ ἀθλὸν καὶ ἡ ἐλπίς μεγάλη*, sententia in simili argumento cum ab ipso Platone de Rep. X. 516. C., tum ab aliis laudata.

58) Ad hanc sententiam fortasse eo adducti, quod Platonem Phaed. 113. D. *ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι* dicentem non de uno poeta reliquorum principe, aut de suae aetatis poetis, sed de praeis illis mythicorum temporum vatribus loqui putabant. Qua de causa recte Plato in initio mythorum formula solemni *πασὶ* utitur, quod fere in proverbium abiit. Gorg. 523. A.

59) Platon. Phaed. ed. Wyttenb. p. 316.

τῆλε μάλ', ἤχι βιάδιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.
Quid quod suis mythorum narrationibus vulgi de illis opinionem emendare voluit ⁶⁰⁾. Mythicorum autem fluviorum, iudicum, aliorum, nomina etsi ad rem nihil fere faciunt, ad ornandas tamen res mythicas magnam habent vim. Quae nomina enim quum poetarum carminibus sacerdotumque responsis vulgo nota essent, hoc imprimis efficiebant, ut audientes et legentes non in terras ignotas densisque tenebris obrutas abduci sibi viderentur, sed in sua quasi patria et domi versari putarent. Accedit quod in ipsis fluviorum, stagnorum, paludum nominibus naturalis quidam color est et magna ad movendos hominum animos efficacia. Quid enim Acheronte lamentabilius, Cocyto flebilis, Pyriphlegethonte terribilium dici aut cogitari potest? Et si quis Lethen audiebat, nonne ipso nomine terrestrium rerum oblivione capiebatur? Neque tamen nullis temporibus erant, qui in his physicis alterius mundi descriptionibus Platonem si non poetica quadam insania perquam iucunda incitatum delirasse, tamen somniasse dicerent. At videant ii, ne dixerint, quod dixisse poeniteat. Nam etiam nostra aetate, qua physica fere omnia doctissimorum virorum diligentia et subtiliter investigata et accurate explorata sunt, Goethius Platonis acumen iudicandique subtilitatem in eiusmodi quoque rebus summis laudibus dignam esse existimavit ⁶¹⁾.

Quae quum ita sint, si quis mythicas Platonis narrationes non temere inventas esse fatetur, is non potest non summum pretium et auctoritatem iis imprimis fabulis attribuere, quibus gravissima de migratione animarum doctrina et quaecunque de Beatorum insulis, de poenis apud inferos luendis, de supremi iudicii severitate docentur, non solum hominum vulgarium intelligentiae accommodantur, verum etiam ex intimis humani animi sensibus repetuntur. Quid quod utilissimum putavit idearum pater philosophemata sua iis, quae vulgo de Diis, humanae vitae rectoribus, de animarum defunctorum statu et conditione, de supremi iudicii iudicibus credebantur, tamquam fundamento alicui theologico superstruere ⁶²⁾. Et ne fabulas quidem a multitudine inventas et vulgo creditas, v. c. de animabus, quae nimia ὄρατοῦ τόπου cupidine detineantur, circa sepulera sua volitantibus, repudiavit. Phaed. 81. D.

Quibus recte consideratis non facile aliquis mythos illos temere disputationi adiunctos aut non nisi ornatus causa inventos esse dixerit. Contra quemadmodum, qui mysteriis initiari volebant, non statim ad interiora sapientiae penetralia admittebantur, sed quum diu in sanctissimi templi limine consedissent, tum demum veritatis intuendae (τῆς ἐποπτείας) veniam accipiebant, ita quoque philosophiae Platonicae alumnum non nisi ii, qui philosophando et meditando de rebus divinis et humanis pectus habebant bene praeparatum, ad reconditam illorum mythorum sapientiam recte intelligendam perveniebant.

60) Vix necesse esse videtur, ut lectores moneamus, quam prudenter Telephi Aeschylei fabulam suis consiliis adhibuerit Phaed. 108. A.

61) In iis verbi causa, quae de Colorum vi ac natura scripsit Goethius *Opp. LIII. p. 21.*, collatis iis c. *Vol. XXIII. p. 253.*

62) Qua re Schleiermach. T. II. Vol. I. p. 488. adn. ad p. 160. se eorum opinioni adversari negat, qui prudenter a Platone factum esse arbitrantur, ut supremum iudicium, quod in Gorgia legitur, tale sit, quale vere esse a plurimis credebatur.